

Aan de wandel

Opdrachtenboek

The Flaneur

Urban character at home in the boulevards, arcades, and cafés of Paris in the 1840s

Wandering streets without a destination, but with the goal to experience city life

[Benjamin 1973, Jenks 1995, Gluck 2003]

Spot met een plot

Op de powerpoint is de spotprent *Bourgeois en proletariër* geprojecteerd. Door aan de slag te gaan met contemporaine bronnen (bronnen uit die tijd) kan je zelf conclusies trekken en grip krijgen op bepaalde historische gebeurtenissen. Toch moet je hier voorzichtig mee zijn en tijdens je analyse continu kritisch blijven. Daarom moet je te werk gaan volgens het onderstaande stappenplan.

Probeer alle stappen één voor één te doen. Soms zal dat niet meevallen, omdat je dan al direct ook vragen uit een andere categorie beantwoordt. Toch moet je proberen dat pas later te doen.

Werk in tweetallen

1. Beschrijving – Wat is er te zien?

Doe het als volgt: je buurman/-vrouw wijst op de afbeelding de dingen aan en benoemt wat hij/zij ziet. De ander schrijft het op. Let ook op de achtergrond en de details!

2. Analyse

Vorm – Hoe is het gemaakt?

Wat voor soort werk is het? (tekening, foto, schilderij, grafiek)

.....

Wat staat in het centrum van de afbeelding? Hoe zie je dat?

.....

Waar valt het licht op? Kan het licht in werkelijkheid ook zo binnenvallen? Waarom heeft de maker dat zo gedaan?

.....

Zijn bepaalde aspecten overdreven weergegeven?

.....

Inhoud – Wat stelt het voor?

Wat zijn de personen aan het doen?

.....

Waar kijken de personen naar?

.....

In wat voor ruimte gebeurt de scène?

.....

Welke voorwerpen zie je en waarvoor dienen ze?

.....

3. Interpretatie – Wat is de betekenis van de bron?

Wie zijn de personen? Waarom zijn sommigen belangrijker dan anderen?

.....

Waarom zijn de personen dat aan het doen?

.....

Waarom zijn de voorwerpen toegevoegd?

.....

Wat is de betekenis van de details en de achtergrond?

.....

Een hip begrip

Moderniteit

'Dat wat modern is'
De (radicale) verandering zèlf
Contrast met de traditie

Nieuwe technologieën

Modernisme

Het proces van veranderen

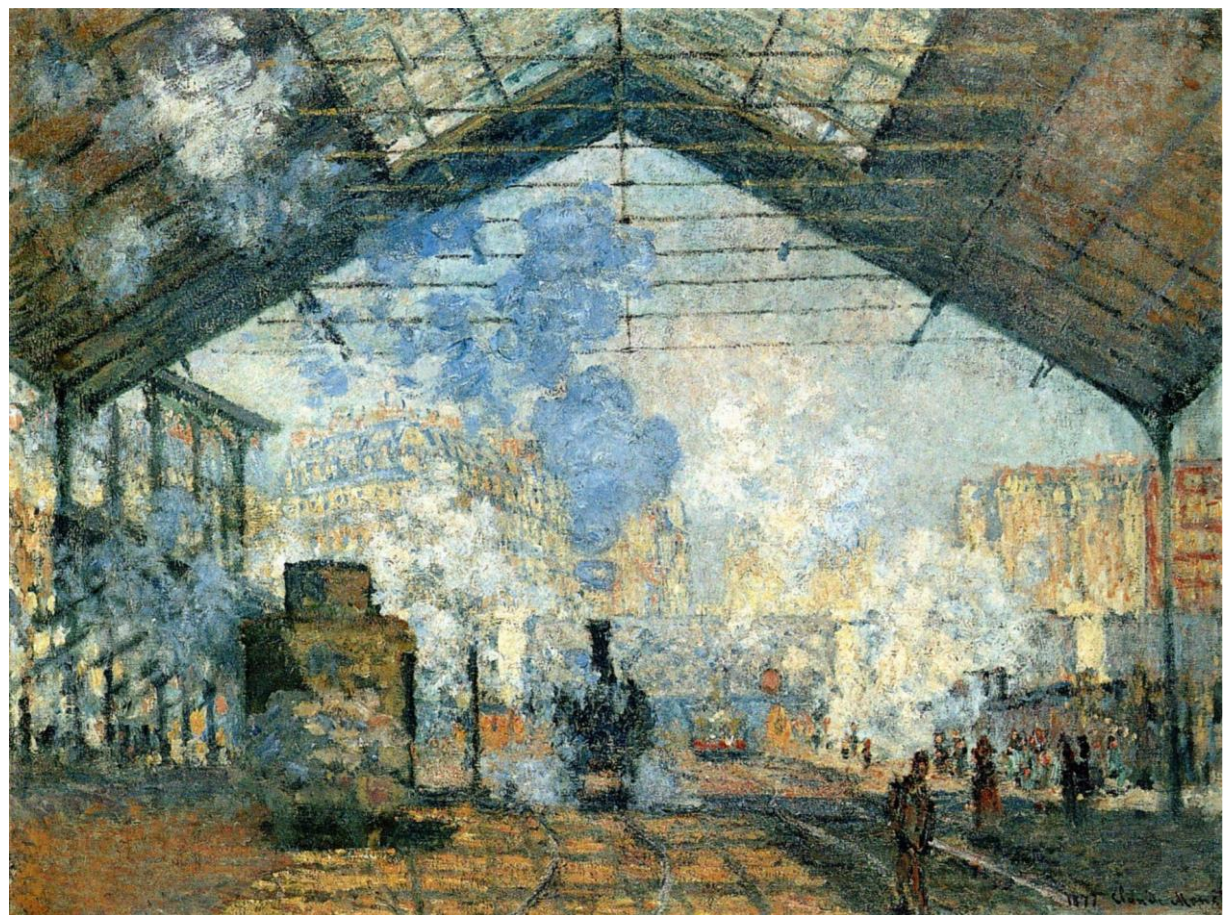
Het gebruik/de ontwikkeling van nieuwe technologieën

Ken je voorbeelden van moderniteiten in je eigen omgeving?

.....

Geef aan waarom dit volgens jou een moderniteit is en plaats deze in het kader van de maatschappelijke omstandigheden van deze tijd.

.....

Claude Monet, *La gare Saint Lazare*, 1877, olie op doek, 75 × 154 cm, Musée d'Orsay.

Claude Monet woonde vlak naast dit station. Hij heeft hiervan verschillende schilderijen gemaakt. Je kan je vast voorstellen dat het een drukke, lawaai en spektakel moest zijn geweest.

Selfie-strategie

Tijdens deze opdracht verzamel je foto's die je vervolgens kunt gebruiken voor je eindopdracht. Waan jezelf terug in negentiende-eeuws Amsterdam. Waar zou je naartoe gaan? Wat kom je tegen? Leg door middel van een selfie je observaties als flâneur vast.

Vlot spotten

In het Vondelpark zijn altijd mensen. Op een mooie dag trekken de bewoners en bezoekers van Amsterdam naar het groene gras. In het park zijn allemaal verschillende leeftijden en types te vinden. In de negentiende eeuw onderscheidde men in Parijs ook stadse types. In *Les Français par eux-mêmes* werd de Franse bevolking in kaart gebracht, waarvan een aantal types hieronder staan. In deze opdracht ga je onderzoeken of we de negentiende eeuwse types kunnen vergelijken met de stadse types van nu.

Wat kun je zeggen over:

De kleding?

De handeling?

Zijn gezicht?

Zijn postuur?

Paul Gavarni, *Een Parijse rechtenstudent*,
ca. 1840, uit: *Les Français peints par eux-mêmes*.

Fotografisch schilderen

Aan het eind van de negentiende eeuw worden een aantal Nederlandse kunstenaars geïnspireerd door de Franse impressionisten. Sommigen verblijven zelfs voor langere tijd in Frankrijk. Denk bijvoorbeeld aan Vincent van Gogh, die in 1888 een atelier huurde in Zuid-Frankrijk. Een groot verschil met Van Gogh en de kunstenaars die jullie gaan bekijken, is dat Van Gogh zich terugtrok op het platteland en deze kunstenaars zich bevonden in de drukte van de moderne stad.

Loop naar zaal 1.18

Johan Barthold Jongkind, *Rue Nôtre-Dame, Parijs*, 1866.

Nadat Jongkind bekendheid had verworven met Normandische havengezichten, koos Jongkind in de zomer van 1866 voor een ander onderwerp: de verbouwingen en uitbreidingen van Parijs. Hij concentreerde zich in dit straatje op het spel van het felle zonlicht en de sterke schaduwen. Hij gebruikte lichte tinten en snelle, losse penseelstreken.

Vraag: Tot welke kunststroming zou je dit kunstwerk rekenen op grond van de beeldaspecten? Beargumenteer je antwoord.

Vraag: Let op de datering. Wat is hieraan dan opmerkelijk?

George Hendrik Breitner, *De Singelbrug bij de Paleisstraat in Amsterdam* uit 1896.

Breitner maakte vaak zelf foto's als voorbereiding op zijn schilderijen. Ook van dit schilderij is een aantal van zulke voorstudies bekend.

Vraag: Wat is er fotografisch in dit schilderij? Noem minimaal drie elementen.

Vraag: wat valt je op als je Breitner vergelijkt met Franse impressionisten, zoals Renoir, Monet of Pissarro? Let op kleur, vorm en compositie.

Isaac Israëls, *In het Bois de Boulogne bij Parijs*, ca. 1906

Israëls kende Parijs goed en woonde er lange tijd. Deze familiepicknick in het Bois de Boulogne, waarschijnlijk op een zon- of feestdag, is een typerend onderwerp voor Israëls. Hij hield niet van somberheid en schilderde in Parijs vooral het stadse vermaak, in het bijzonder dat van vrouwen: parken, modehuizen, restaurants en cafés.

Vraag: Waarom zou je Israëls als een modern kunstenaar kunnen beschouwen? Beargumenteer je antwoord.

Vraag: Kan je een ander werk vinden van Isaac Israëls waarin het stadse vermaak is afgebeeld?

Bekijk de zaal in zijn geheel.

Vraag: Welke onderwerpen schilderden de Amsterdamse impressionisten? Kan je daar een verklaring voor geven?

Vraag: Ben je tevreden over de indeling van de zaal? Hoe zou jij de zaal vormgeven als je conservator was? Welke thema's zou je uitlichten?

Moderniteit en schoonheid

Tijdens deze opdracht buigen jullie je in groepjes over een kunsthistorische kwestie. De dichter Charles Baudelaire neemt ene 'Monsieur G.' als voorbeeld voor dé moderne kunstenaar. Veel kunsthistorici hebben dit essay in verband gebracht met een kunstenaar, namelijk Édouard Manet. Anderen kwamen aan met de illustrator Constantin Guys.

Baudelaire heeft zo zijn eigen opvatting over schoonheid en wat een kunstenaar in de jaren 1860 zou moeten maken. Jullie gaan zelf aan de hand van citaten van Baudelaire en kunstwerken van Manet en Guys hierover oordelen. De onderstaande vragen helpen je een eigen opvatting te vormen over deze kunsthistorische kwestie. Kiezen jullie voor Manet of Guys als dé moderne kunstenaar?

Pak de citaten van Baudelaire erbij

Wat moet een modern kunstenaar volgens Baudelaire afbeelden?

Wat zegt Baudelaire over de werkwijze van een modern kunstenaar?

Kijk naar de tekeningen van Constantin Guys

Welke verwijzingen die Baudelaire maakt, kan je direct terugvinden in zijn tekeningen?

Lees nogmaals de citaten van Baudelaire

Baudelaire geeft in een citaat zijn definitie van schoonheid. Schoonheid bestaat volgens hem uit een eeuwig element en het eigentijdse.

Probeer dit citaat in je eigen woorden te formuleren.

Leg de tekeningen van Guys en de schilderijen van Manet bij elkaar

Wat kan je aanduiden als eigentijds? En wat als 'eeuwig'? Verdeel je antwoorden over onderstaande kolommen.

Eigentijds		Eeuwig	
Guys	Manet	Guys	Manet

Tip: Denk bij 'eeuwige schoonheid' aan dat wat universeel is. Wat iedereen in elk tijdperk als 'mooi' beschouwd. Welke meesterwerken beschouwen wij als voorbeelden van schoonheid? Een Venus van Titiaan bijvoorbeeld?

Nu is het aan jullie om een keuze te maken. Welke van deze twee kunstenaars vinden jullie het meest overeenkomen met Baudelaire's pleidooi? Voor elk van de twee kunstenaars valt iets te zeggen, maar wat is volgens jullie doorslaggevend? Maak een argumentatie waarmee je de andere groepen in je klas overtuigt!

Flâneur op Facebook

Nu is het tijd om in de huid te kruipen van een flâneur. Stel: je leeft rond 1860 in Amsterdam. Je hebt een facebookprofiel waarop je plaatst wat je doet en meemaakt.

In het profiel moeten in elk geval de volgende zaken aan de orde komen:

- Een gebeurtenis uit het nieuws (bedenk ook hoe je aan dit nieuws gekomen bent!)
- Een beschrijving van een moderniteit in de stad
- Een beschrijving van een uitje in het openbaar (denk aan een voorstelling, een bezoek aan een park of café)
- Iets wat een flâneur, als observator van het openbare leven, zou opvallen.

- In je statussen bespreek je telkens vorm en inhoud van bovenstaande aspecten en geef je je mening.

- Verplaats je echt in de tijd.

- Voeg afbeeldingen van de genoemde kunstwerken toe.

- Noteer de gebruikte bronnen in een apart bestand

- Hoe uitgebreider het profiel, hoe beter.

Beoordelingscriteria:

Mate van nauwkeurigheid van beschrijvingen

1	2	3	4	5
Alleen noemen	Nauwelijks beschreven	Aspecten zijn voldoende beschreven	Aspecten zijn beschreven en er is af en toe gebruik gemaakt van de juiste begrippen	Aspecten zijn beschreven en er is veel gebruik gemaakt van de juiste begrippen uit het analyseschema

Mate van verplaatsing in de tijd

1	2	3	4	5
Geen verwijzingen	Nauwelijks verwijzingen	Soms wel/soms niet	Redelijke verwijzingen naar plaats en tijd	Veel en juiste verwijzingen

Advies voor het gebruik van bronnen:

- Gebruik foto's en informatie van de excursie.
- Canon van de Nederlandse geschiedenis: www.entoen.nu
- Geheugen van Nederland: <http://www.geheugenvannederland.nl/>
- Online collectie van het Amsterdam Museum: <http://am.adlibhosting.com/>

Hoewel Wikipedia steeds beter wordt, en je deze gerust kunt gebruiken om jezelf in te lezen in een onderwerp, mag je deze bron niet gebruiken bij de uitwerking van de opdracht.